

รูปแบบจริยธรรมอย่างยั่งยืนเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย

พรเทพ จันทรนิภา

บริษัท เอส. ซี. เยนอร์ลเทรดกรุป จำกัด, 10 ถนนสุขุมวิท 71 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ **พรเทพ จันทรนิภา** บริษัท เอส. ซี. เยนอร์ลเทรดกรุป จำกัด, 10 ถนนสุขุมวิท 71 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110

E-mail : chantraniph@yahoo.com

วันที่รับบทความ: 3 เมษายน 2569 วันที่แก้ไขบทความ: 22 พฤษภาคม 2569 วันที่ตอบรับบทความ: 31 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างจริยธรรมอย่างยั่งยืนเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทย **วิธีการวิจัย :** การวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์เนื้อหา **ผลการวิจัย :** การสร้างจริยธรรมอย่างยั่งยืนเพื่อการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีในสังคมไทยต้องใช้นแนวทางแบบองค์รวม โดยบูรณาการการพัฒนาคุณธรรมตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว สถานศึกษา ศาสนา องค์กร และสังคมในภาพรวม ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิต ส่งเสริมบทบาทครูและการศึกษาหลักธรรม ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี องค์กรต้องมีระบบคัดเลือกที่โปร่งใส และสังคมต้องมีกลไกตรวจสอบที่เข้มแข็งและเป็นธรรม เพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมการบริหารจัดการที่ดีอย่างยั่งยืน **นัยทางทฤษฎี/นโยบาย :** บทความนี้เสนอแนวทางแบบองค์รวมในการสร้างจริยธรรมในสังคมไทย สามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายเชิงจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ บทความนี้ไม่เพียงเสนอหลักการเชิงอุดมคติเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ครอบคลุมทั้งการปฏิรูปปัจจัยพื้นฐาน การส่งเสริมจริยธรรมในครอบครัว ระบบการศึกษา หลักศาสนา เกณฑ์ในการคัดเลือก กลั่นกรองบุคลากร กระบวนการหล่อหลอมภายในองค์กรภาครวม และโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้าง “สังคมคุณธรรม” อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: รูปแบบจริยธรรมอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี สังคมไทย

A sustainable ethic model for good governance in Thai society

Pornthep Chantraniph

S.C. General Trade Group Co., Ltd., 10 Sukhumvit 71 Road, Khlong Tan Nuea Subdistrict, Watthana District, Bangkok 10110

Correspondence concerning this article should be addressed to **Pornthep Chantraniph**, S.C. General Trade Group Co., Ltd., 10 Sukhumvit 71 Road, Khlong Tan Nuea Subdistrict, Watthana District, Bangkok 10110

E-mail : chantraniph@yahoo.com

Received date: April 3, 2026 Revised date: May 22, 2026 Accepted date: May 31, 2026

Abstract

PURPOSES: To create a sustainable ethic model for good governance in Thai society. **METHODS:** Documentary research to analyze data and synthesize content. **RESULTS:** A sustainable ethic for good governance in Thai society requires a holistic approach that integrates moral development at all levels—individuals, families, educational institutions, religion, organizations, and the society as a whole. This must be carried out in parallel with improving quality of life, enhancing the role of teachers, and promoting moral education. Leaders must serve as role models, while organizations need transparent recruitment systems. Moreover, society must establish strong and fair mechanisms for oversighting to foster sustainable values and ethical managerial behavior. **THEORY/POLICY IMPLICATIONS:** This article presents a holistic approach to foster ethics and morality in Thai society, which can lead to the development of effective ethical policies. It not only proposes idealistic principles but also points out concrete practical guidelines. These include the reform of fundamental factors, the promotion of ethics and morality within families, the education system, religious principles, criteria for selecting and screening personnel, processes of internal organizational cultivation, and social structures that support the creation of a sustainable “moral society.”

Keywords: Sustainable ethic model, good governance, Thai society

บทนำ

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม จริยธรรมและคุณธรรมยังคงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในสังคมไทยที่กำลังเผชิญกับปัญหาวัตถุนิยม ค่านิยมที่เน้นอำนาจและทรัพย์สิน รวมถึงการทุจริตคอร์รัปชันที่ฝังรากลึกและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ แม้มาตรการภาครัฐจะมีอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาดังกล่าวยังคงแพร่กระจายขยายวงกว้างและฝังรากลึกในทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตในระดับบุคคลซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันภายในที่ทรงพลังที่สุด (Klitgaard, 1988) ควบคู่กับการพัฒนากรอบรวมทางสังคมเพื่อสร้างความโปร่งใสอย่างยั่งยืน

งานวิจัยและทฤษฎีทางจริยธรรมจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า แนวทางการป้องกันอย่างยั่งยืนควรเริ่มจากการ “สร้างภูมิคุ้มกันทางคุณธรรม” ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรม และการหล่อหลอมเจตคติของมนุษย์ (Lickona, 1991) โดยการปลูกฝังคุณธรรมควรดำเนินการผ่านกลไกของสถาบันพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และศาสนา เพื่อสร้างระบบนิเวศทางคุณธรรมที่เอื้อต่อการเติบโตของเด็กและเยาวชนอย่างถูกทิศทาง (อัครชัยชาญ, 2562) การสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามารถในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตน

กับส่วนรวม คือรากฐานของสังคมที่โปร่งใสและเป็นธรรม (อัครชัยชาญ, 2562)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอ “รูปแบบการสร้างจริยธรรมและคุณธรรมที่ยั่งยืนในสังคมไทย” โดยมุ่งเน้นการยกระดับพื้นฐาน “ปัจจัย 4” ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ให้มีความเพียงพอและได้มาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วประเทศ เพื่อสร้างฐานชีวิตที่มั่นคง อันจะนำไปสู่การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ทักษะ และจิตสำนึกทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาเด็กทุกคน นอกจากนี้ ค่านิยมในสังคมควรสนับสนุนและยกย่องผู้กระทำความดี เน้นความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงการมีระบบภายในองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ส่งเสริมจริยธรรมอย่างจริงจัง ซึ่งสามารถนำไปสู่กระบวนการหล่อหลอมพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมในระดับปัจเจกและระดับสังคม เมื่อองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้การปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม ลดพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชันให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม มีระบบ และยั่งยืนในสังคมไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างรูปแบบจริยธรรมอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

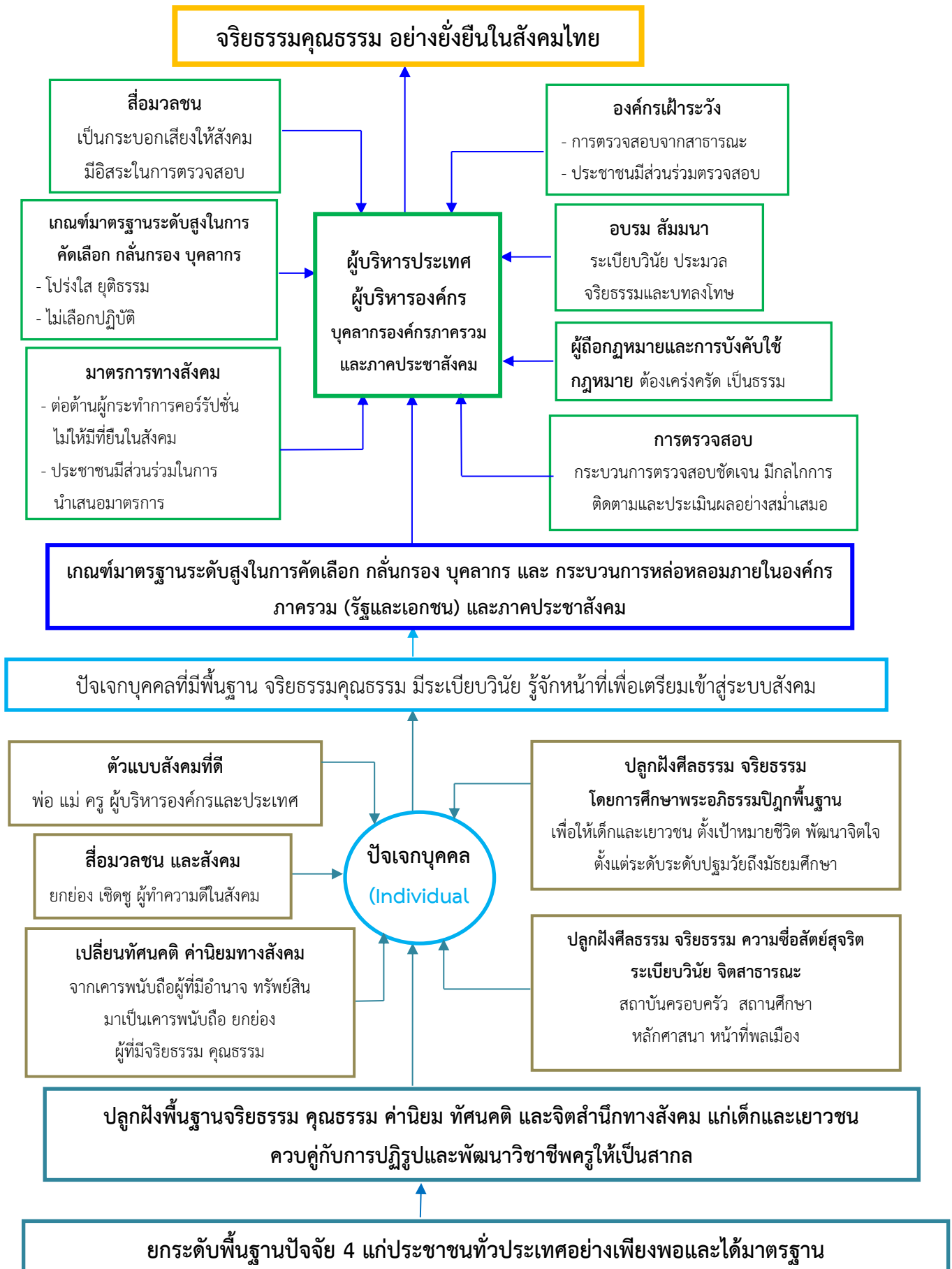
องค์ประกอบของรูปแบบจริยธรรมอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของปัจจัยหลักที่ผู้เขียนนำมาสร้างรูปแบบจริยธรรม อย่างยั่งยืนในสังคมไทย ประกอบด้วย

1. การยกระดับพื้นฐานปัจจัย 4 แก่ประชาชนทั่วประเทศอย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน
2. ปลุกฝังพื้นฐานจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ทศนคติ และจิตสำนึกทางสังคม แก่เด็กและเยาวชนควบคู่กับการปฏิรูปและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นสากล
3. ปลุกฝังศีลธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ระเบียบวินัย จิตสาธารณะ โดยสถาบันครอบครัว สถานศึกษา หลักศาสนา หน้าที่พลเมือง
4. ปลุกฝังศีลธรรม จริยธรรมโดยการศึกษา พระอภิธรรมปิฎกพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษา
5. ผู้ใหญ่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี พ่อ แม่ ครู ผู้บริหารองค์กรและประเทศ
6. ปรับเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมทางสังคม ให้เคารพยกย่องคนดี มีจริยธรรม คุณธรรม
7. กระบวนการกลั่นกรองคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ระบบการนำเกณฑ์คุณธรรมจริยธรรมมาพิจารณาคว

กับความรู้ความสามารถในการพิจารณาบุคคลเข้าทำงาน โดยไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์มาพิจารณากำหนดเกณฑ์การคัดเลือก กลั่นกรอง บุคลากร ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติ

8. สร้างกระบวนการหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัยในตนเองภายในองค์กรภาครวม
9. จัดอบรม สัมมนา ระเบียบวินัย ประมวลจริยธรรมและบทลงโทษ
10. มีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน และมีกลไกการติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
11. กำหนดมาตรการทางสังคม ต่อต้านผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน
12. สื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงให้สังคม มีอิสระในการตรวจสอบ
13. จัดตั้งองค์กรเฝ้าระวัง ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
14. ผู้ถือกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ต้องเคร่งครัด เป็นธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ

ภาพที่ 1 รูปแบบการสร้างจริยธรรมคุณธรรมอย่างยั่งยืนในสังคมไทย

การรวมกันของปัจจัยเหล่านี้สามารถช่วยสร้างคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเพียงพอ แต่ปัจจัยมีความสำคัญและส่งเสริมซึ่งกันและกันในการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ผู้วิจัยขออธิบายความสำคัญและความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้นดังต่อไปนี้

ยกระดับพื้นฐานปัจจัย 4 แก่ประชาชนทั่วประเทศอย่างเพียงพอและได้มาตรฐาน

การสร้างจริยธรรมและคุณธรรมอย่างยั่งยืนในสังคมไทยจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการปฏิรูป “ปัจจัยพื้นฐาน” หรือ “ปัจจัย 4” ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ให้ประชาชนได้รับอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ในพุทธศาสนา ปัจจัย 4 เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของทั้งพระภิกษุและฆราวาส เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปกติ มีศักดิ์ศรีและไม่เบียดเบียนผู้อื่น เมื่อประชาชนมีความมั่นคงทางปัจจัยพื้นฐานก็จะลดแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากศีลธรรม เกิดแรงจูงใจให้กระทำผิด หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ประชาชนจะมีโอกาสเลือกทำสิ่งที่ถูกต้องมากขึ้น มีแนวโน้มช่วยเหลือสังคม และยึดมั่นในหลักคุณธรรม (กรมสุขภาพจิต, 2562) ไม่ต้องแลกศักดิ์ศรีหรือความดีของตนเองกับการอยู่รอดในสังคม

กลไกหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการปฏิรูปปัจจัย 4 พื้นฐานอย่างเป็นระบบและยั่งยืน คือ

“รัฐสวัสดิการ” (Welfare State) ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนให้ประชาชนได้รับปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอ และมีศักยภาพในการพึ่งตนเองได้ในระยะยาวโดยไม่ต้องเบียดเบียนผู้อื่น (ธรรมบุษดี, 2567; ชเลธร, 2568) กลไกของรัฐสวัสดิการจึงไม่เพียงแต่เป็นการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง แต่ยังถือเป็นกลไกหนึ่งที่มีศักยภาพสูงในการสนับสนุนบทบาทของครอบครัวรากฐานที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในระดับบุคคลและสังคม

สถาบันครอบครัวเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอม บ่มเพาะ ปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีบทบาทในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังค่านิยม ทักษะคิด และจิตสำนึกทางศีลธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันครอบครัวจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ความเครียดจากการทำงาน ภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน รวมถึงปัญหาภายในครอบครัว เช่น ความขัดแย้งหรือการหย่าร้าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเลี้ยงดูและอบรมบุตรหลานโดยตรง เด็กบางคนจึงขาดความรัก ความเอาใจใส่ และการอบรมด้านจริยธรรมอย่างเพียงพอ (กรมสุขภาพจิต, 2562) ด้วยเหตุนี้ การสร้างระบบสนับสนุนครอบครัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการให้ความรู้ การเสริมสร้างศักยภาพของพ่อแม่ผู้ปกครอง ตลอดจนการปฏิรูปปัจจัยพื้นฐาน เช่น ที่อยู่อาศัย รายได้ และสวัสดิการให้มีความมั่นคงและได้มาตรฐาน ซึ่ง

จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว ทำให้สามารถทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมแก่บุตรหลานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ขัดขวางกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กและเยาวชน การปฏิรูปปัจจัยพื้นฐานเพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถมีเวลาและทรัพยากรเพียงพอในการดูแลครอบครัวถือเป็นสิ่งจำเป็น ควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของครอบครัวให้เป็นแหล่งอบรมบ่มเพาะคุณธรรมที่เข้มแข็ง การปฏิรูปปัจจัยพื้นฐานอย่างเพียงพอและได้มาตรฐานจึงไม่ใช่เพียงเพื่อการดำรงชีวิตเท่านั้น หากแต่เป็นกลไกระยะยาวในการสร้างรากฐานสังคมไทยให้เต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และความยั่งยืน

ปลูกฝังพื้นฐานจริยธรรมคุณธรรม ค่านิยม ทศนคติ และจิตสำนึกทางสังคม แก่เด็กและเยาวชน ควบคู่กับการปฏิรูปและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นสากล

การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ทศนคติ และจิตสำนึกทางสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมี “ครู” เป็นบุคลากรหลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้และบ่มเพาะคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน ครูจึงเป็นกลไกสำคัญที่สุดของระบบการศึกษา และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนและคุณภาพของสังคมในระยะยาว (พรสีมา, 2554) จากการศึกษาของ McKinsey & Company (2007) พบว่าระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลกล้วนให้ความสำคัญ

กับคุณภาพครู เนื่องจากไม่มีระบบการศึกษาใดจะมีคุณภาพได้หากปราศจากครูที่มีความรู้ความสามารถ และจิตวิญญาณในวิชาชีพ

การพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนในปัจจุบัน การปรับฐานเงินเดือนและสวัสดิการของครูให้เทียบเท่ากับวิชาชีพอื่นที่มีรายได้สูง เช่น แพทย์หรือวิศวกร ถือเป็นแนวทางหนึ่งในการดึงดูดคนเก่ง คนฉลาด และมีศักยภาพเข้าสู่วิชาชีพครู เพราะบุคลากรที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโดยตรง (Hanushek, 2011) ครูที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมการเติบโตทางสติปัญญาและจิตใจของเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวความคิดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่า “คุณภาพของครู” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Rockoff, 2004) และการยกระดับสถานะของวิชาชีพครู ทั้งด้านค่าตอบแทนและการยอมรับในสังคม เป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการดึงดูดบุคลากรคุณภาพเข้าสู่ระบบ (Vegas & Ganimian, 2013) นอกจากด้านค่าตอบแทนแล้ว การยกระดับวิชาชีพครูควรดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานในกระบวนการคัดเลือก อบรม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เช่น การสอบวัดผลและการอบรมต่อเนื่องทุก 3 ปี เพื่อรักษามาตรฐานวิชาชีพ และผลักดันให้ครูเป็น “วิชาชีพชั้นสูง” อย่างแท้จริง

ในภาพรวม การปลูกฝังจริยธรรมอย่างยั่งยืนในสังคมไทยจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะครู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมจิตใจของเยาวชน ดังนั้น

การพัฒนาครูทั้งด้านวิชาชีพและคุณธรรมจึงเป็น
กลไกหลักที่จำเป็นต่อการสร้างสังคมไทยให้
เข้มแข็งและมีคุณธรรมอย่างยั่งยืน

ปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ระเบียบวินัย จิตสาธารณะ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา หลักสูตรฯ หน้าที่พลเมือง

การปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต ระเบียบ
วินัย และจิตสาธารณะซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานโดย
อาศัยความร่วมมือจากสถาบันหลักของสังคม
ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถานศึกษา หลักสูตรฯ
และการตระหนักในหน้าที่พลเมือง เป็น
กระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ
บูรณาการร่วมกัน

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันปฐมภูมิที่มี
บทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กตั้งแต่แรกเกิด
โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวมี
หน้าที่หล่อหลอมเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ทั้ง
ในด้านความรัก ความอบอุ่น และการปลูกฝัง
จริยธรรมคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต
ระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกเพื่อ
ส่วนรวม (UNICEF, 2019) พ่อแม่ผู้ปกครองจึงควร
เป็นแบบอย่างที่ดีในพฤติกรรมและการดำเนินชีวิต
ควบคู่กับการใช้เวลาอยู่กับลูกอย่างมีคุณค่า เพื่อ
สังเกตพฤติกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ และอบรมสั่ง
สอนด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด การสร้างบรรยากาศ
ในครอบครัวที่อบอุ่นและมีกฎเกณฑ์พื้นฐาน จะ
ช่วยให้เด็กเติบโตอย่างมีจิตสำนึกที่ดีและสามารถ
ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (กรมกิจการ
เด็กและเยาวชน, 2561) ดังนั้น การปลูกฝัง
จริยธรรม คุณธรรมให้กับเยาวชนตั้งแต่ในระดับ

ครอบครัวจะสร้างพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม
ที่มั่นคงให้กับบุตรหลาน

สถานศึกษามีบทบาทในการปลูกฝัง
จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ระเบียบวินัย และ
จิตสาธารณะผ่านหลักสูตรและกิจกรรมที่บูรณา
การคุณธรรมเข้ากับการเรียนรู้ โดยผนวกเนื้อหา
จริยธรรมเข้ากับบทเรียนต่าง ๆ โดยไม่แยก
ออกเป็นรายวิชาเฉพาะ การพัฒนาหลักสูตรและ
การออกแบบบทเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่า
ของส่วนรวม โดยเฉพาะการแยกแยะระหว่าง
ผลประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ของส่วนรวมได้
อย่างมีจิตสำนึก รวมถึงบทบาทของครูและ
ผู้บริหารในฐานะต้นแบบด้านคุณธรรม ล้วนเป็น
ปัจจัยสำคัญ (Thai Institute of Directors,
2018)

หลักสูตรฯทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณค่าทาง
จริยธรรม เช่น ความเมตตา ความรับผิดชอบ และ
การเคารพผู้อื่น ผ่านคำสอนและกิจกรรมทาง
ศาสนา เช่น การสวดมนต์ ถือนิธิ และการปฏิบัติ
ธรรม ซึ่งช่วยเสริมสร้างวินัยในตนเองและ
ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (ลิขิต
พรสวรรค์, 2560) ศาสนายังส่งเสริมจิตสาธารณะ
ผ่านแนวคิดเรื่องการเสียสละและการทำประโยชน์
เพื่อส่วนรวม ผู้นำศาสนาและครูสอนศาสนายังเป็น
แบบอย่างที่ดีส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมของเยาวชน
(สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562)

การศึกษาหน้าที่พลเมือง มีเป้าหมาย
เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของพลเมืองดี สร้างพลเมือง
ดี โดยเชื่อมโยงสิทธิ หน้าที่ และคุณธรรม เช่น การ
เคารพกฎหมาย ความรับผิดชอบ ความเคารพผู้อื่น
ความซื่อสัตย์ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ผ่าน
กิจกรรมจิตอาสาและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

วิชาหน้าที่พลเมืองเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทของตนในสังคม ช่วยให้เยาวชนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ปลูกฝังศีลธรรม จริยธรรม โดยศึกษาพระ อภิธรรมปิฎกพื้นฐานเพื่อตั้งเป้าหมายชีวิต พัฒนาจิตใจ เด็กและเยาวชน ตั้งแต่ระดับ อนุบาล ถึงเตรียมอุดมศึกษา

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งชาวพุทธใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในส่วนของ อภิธรรมปิฎก หรือ พระอภิธรรม ที่อธิบายธรรมะเชิงลึก เช่น จิต เจตสิก รูป และนิพพาน ช่วยให้เข้าใจกระบวนการทำงานของจิตใจและพฤติกรรมมนุษย์ตามหลักเหตุและผล (พระธรรมปิฎก, 2543)

เมื่อเข้าใจสิ่งเหล่านี้ จะรู้ทันจิตของตน เห็นโลกตามหลักไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ทำให้ผู้ปฏิบัติแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง จึงมีจิตใจที่มั่นคง แข็งแรง ดำรงชีวิตตามหลักเหตุและผล พึ่งตนเองด้วยปัญญามากกว่าพึ่งสิ่งภายนอก เห็นโลกตามความเป็นจริง และสามารถควบคุมใจตนเองได้ พระอภิธรรมสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าใจจิตใจมนุษย์ พฤติกรรม และเหตุปัจจัยของการกระทำทั้งหลาย หากนำมาใช้ในการเรียนการสอน จะสามารถช่วยปลูกฝังการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ไม่หลงเชื่อโดยไร้การไตร่ตรอง (พระธรรมปิฎก, 2543) ด้วยเหตุนี้ พระอภิธรรมจึงสามารถใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตเพื่อให้อยู่ในคุณธรรมจริยธรรมได้

สถานศึกษาเป็นพื้นที่สำคัญในการบ่มเพาะแนวคิดของเยาวชน การนำหลักพระอภิธรรมมาบูรณาการในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง

เตรียมอุดมศึกษาให้เหมาะสมตามวัย และระดับสติปัญญาของนักเรียน เพื่อส่งเสริมเด็กให้มีจริยธรรม คุณธรรม เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่ช่วยพัฒนาความเข้าใจในจิตใจ ฝึกเจตนา และส่งเสริมสติปัญญา รู้เท่าทันอารมณ์ และแยกแยะความคิดอย่างมีสติ ไม่ยึดติดกับความเชื่อแบบงมงาย อันนำไปสู่พฤติกรรมที่ดีในชีวิตจริง

พระอภิธรรมไม่ใช่เพียงหลักทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และสร้างศรัทธาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนาเน้น “ศรัทธาญาณ” คือ ศรัทธาที่ตั้งอยู่บนฐานของปัญญา มากกว่าพิธีกรรมเพียงภายนอกที่เกินความจำเป็น (พุทธทาสภิกขุ, 2537) หากมีการบูรณาการองค์ความรู้นี้เข้ากับสถานศึกษา และศาสนาอย่างเหมาะสม จะสามารถพัฒนาจิตใจคนในสังคมไทยให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันทางความคิด และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีสติในสังคมที่เต็มไปด้วยกระแสวัตถุนิยมได้อย่างยั่งยืน (พุทธทาสภิกขุ, 2527; พระธรรมปิฎก, 2543)

สร้างตัวแบบสังคมที่ดีในทุกระดับ

การมีตัวแบบสังคม (Social Model) ที่ดีในทุกระดับ เช่น พ่อแม่ ครู ผู้บริหาร และผู้นำประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม และคุณธรรมในสังคม โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชนที่เรียนรู้ผ่านการสังเกต (observational learning) และเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่ตนเคารพ (Bandura, 1977) ผู้ใหญ่และบุคคลที่มีอิทธิพลควรแสดงออกถึงคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวินัย และเสียสละ ทั้งในคำพูดและการกระทำ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีเช่นเดียวกัน

(Lickona, 1991) โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษา ครูต้องเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม คุณธรรม มิใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ การส่งเสริมให้บุคคลในสังคมทุกระดับทำหน้าที่เป็น “ตัวแบบที่ดี” จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างสังคมที่มีคุณธรรมอย่างยั่งยืน

เปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมทางสังคมจากเคารพนับถือผู้มีอำนาจ ทรัพย์สิน มาเป็นเคารพนับถือยกย่องผู้มีจริยธรรม คุณธรรม

ค่านิยมของสังคมไทยมักให้ความสำคัญกับการเคารพผู้มีอำนาจ ตำแหน่ง หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจนำไปสู่ความบิดเบือนในทัศนคติของเยาวชน เมื่อเด็กและเยาวชนเห็นว่าผู้มีอำนาจหรือความมั่งคั่งได้รับการยกย่องมากกว่าผู้ที่มีคุณธรรม ก็อาจเรียนรู้ที่จะยึดถือ “อำนาจ” มากกว่า “คุณธรรม” เป็นเป้าหมายของชีวิต

ดังนั้น จึงควรมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และค่านิยมให้หันมายกย่องคนที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบแทน การเปลี่ยนแปลงนี้ควรได้รับการสนับสนุนจากทั้งระบบการศึกษา ภาคสื่อมวลชน และนโยบายสาธารณะ เพื่อสร้างแบบอย่างและแรงจูงใจที่ยั่งยืนแก่เยาวชน (OECD, 2015) ในขณะที่สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอแบบอย่างของบุคคลผู้ยึดมั่นในความดี เพื่อสร้างค่านิยมใหม่ให้กับสังคมโดยรวม

สื่อมวลชน และสังคมยกย่อง เชิดชู ผู้ทำความดีในสังคม

การยกย่องและเชิดชูผู้ทำความดีในที่สาธารณะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างทุนทาง

สังคม (social capital) และวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์ในระยะยาว สื่อมวลชนและสังคมมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนประพฤติดี โดยการเผยแพร่เรื่องราวของผู้ที่ทำความดี มีคุณธรรม และความซื่อสัตย์ ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะต่อเยาวชน

การยอมรับจากสังคมยังเป็นแรงเสริมทางบวกที่กระตุ้นให้ผู้กระทำความดีรู้สึกมีคุณค่าและทำได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเสริมแรงเชิงบวกของพฤติกรรมนิยม (behaviorism) ที่ระบุว่า การได้รับการยอมรับและรางวัลจะกระตุ้นพฤติกรรมที่ดีให้คงอยู่ (Skinner, 1953) ดังนั้น การร่วมมือของสื่อมวลชนและภาคสังคมในการสนับสนุนเชิดชูคนดีจึงเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม

การสร้างสังคมที่มีจริยธรรม คุณธรรมอย่างยั่งยืนไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหนึ่งใดโดยลำพัง แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถานศึกษา หลักศาสนา สื่อมวลชน องค์การภาครัฐและเอกชน และผู้นำในทุกระดับ (Lickona, 1991) การให้ความสำคัญกับการศึกษา พระธรรมวินัย การยกย่องผู้มีความดี และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคม ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังรากฐานแห่งความดีให้กับเยาวชน ซึ่งจะเติบโตเป็นพลังบริสุทธิ์ในการพัฒนาชาติในอนาคต (พุทธทาสภิกขุ, 2527)

เกณฑ์มาตรฐานระดับสูงในการคัดเลือก กลั่นกรอง บุคลากร และ กระบวนการหล่อหลอม ภายในองค์กรภาครัฐ (รัฐและเอกชน) และภาค ประชาสังคม

การกำหนด เกณฑ์มาตรฐานระดับสูง ที่รวมทั้ง ความสามารถทางวิชาชีพ และ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ช่วยให้องค์กรสามารถกลั่นกรองบุคลากรที่ไม่เพียงแต่ “ทำงานได้” แต่ยัง “ทำงานด้วยความรับผิดชอบ” และ “ยึดมั่นในหลักคุณธรรม” เข้าสู่ระบบ

องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ต่างต้องการบุคลากรที่มีทั้งความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นรากฐานของการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ การคัดเลือกบุคลากรจึงต้องดำเนินการด้วยกระบวนการที่โปร่งใส เป็นธรรม และไม่อิงระบบอุปถัมภ์ โดยเน้นทั้งด้านความสามารถและคุณธรรมตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อลดปัญหาด้านจริยธรรมในอนาคต (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2563; UNODC, 2021)

ขณะเดียวกัน การหล่อหลอมคุณธรรมภายในองค์กรถือเป็นอีกกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และความโปร่งใส ผ่านการปลูกฝังค่านิยม การออกนโยบายที่โปร่งใส และการเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้นำองค์กร เมื่อภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมร่วมมือกัน ก็จะสามารถยกระดับมาตรฐานจริยธรรมในระดับสังคมได้อย่างยั่งยืน (Paine, 1994) กระบวนการสร้างคนดีในองค์กรจึงไม่ใช่เพียงแค่ “การอบรมภายหลัง” แต่ต้องเริ่มตั้งแต่ “การคัดเลือกที่มีคุณภาพ” และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเส้นทางอาชีพ เพื่อสร้างองค์กรและ

สังคมที่เข้มแข็ง โปร่งใส และได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน

การหล่อหลอมจริยธรรมและคุณธรรมในองค์กรไม่ได้เกิดจากมาตรการใดมาตรการหนึ่ง หากแต่ต้องอาศัยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การคัดเลือกบุคลากรที่มีมาตรฐานสูง ควบคู่กับการพัฒนาและหล่อหลอมภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารประเทศ ผู้นำองค์กรภาครัฐ และประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมผ่านมาตรการต่างๆ ดังต่อไปนี้

การตรวจสอบ กระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน มีกลไกการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

การมีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน และเป็นระบบ ถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสและความสุจริตภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือเอกชน โดยกระบวนการตรวจสอบต้องประกอบด้วย กลไกการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งช่วยให้สามารถค้นพบและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง ลดความเสี่ยงการทุจริต และเสริมสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการ รักษาคุณธรรมและจริยธรรมขององค์กร และเป็นรากฐานของ ธรรมาภิบาล (governance) ที่ดีในภาครัฐและเอกชน (Transparency International, 2022)

อบรม สัมมนาระเบียบวินัย ประมวลจริยธรรม และบทลงโทษ

การจัดอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับ ระเบียบวินัย ประมวลจริยธรรม และบทลงโทษ ภายใน

องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน มีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่พนักงานทุกระดับ การสื่อสารอย่างชัดเจนเกี่ยวกับกฎระเบียบและจรรยาบรรณช่วยป้องกันการละเมิดข้อบังคับ ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ โดยพนักงานจะตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำผิด และเข้าใจบทลงโทษที่เหมาะสม (Kaptein, 2015)

ผู้ถือกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ต้องเคร่งครัด เป็นธรรม

ผู้ถือกฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างสังคมที่ยุติธรรมและโปร่งใส การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ลดการเอื้อประโยชน์และการทุจริต ซึ่งเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (World Bank, 2017; UNODC, 2020) เมื่อกฎหมายถูกใช้โดยตั้งอยู่บนหลักความถูกต้อง ไม่ลำเอียง หรือแทรกแซงด้วยอำนาจ ย่อมส่งผลให้เกิดธรรมาภิบาล ทำให้ประชาชนเห็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความเสมอภาค

การบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่ช่วย ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม โดยการสร้างความรู้สึกยุติธรรม ความไว้วางใจในสถาบัน และความเชื่อมั่นในกฎหมาย (Tyler, 2006) สิ่งนี้มีผลโดยตรงต่อการปลุกฝังและรักษาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

สื่อมวลชน เป็นกระบอกเสียงให้สังคม มีอิสระในการตรวจสอบ

สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม โดยทำหน้าที่เป็น “กระบอกเสียงของประชาชน” (watchdog) ที่มีหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ รวมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านแก่ประชาชน (McQuail, 2010; UNESCO, 2021) การนำเสนอข่าวและเนื้อหาที่คำนึงถึง ความถูกต้อง ความยุติธรรม และจริยธรรมในการสื่อสาร จะช่วยส่งเสริมค่านิยมที่ดีในสังคม และเป็นพื้นฐานของการมีพลเมืองที่รู้เท่าทันและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Christians et al., 2015)

นอกจากนี้ สื่อยังควรมี เสรีภาพในการรายงาน ภายใต้กรอบของความรับผิดชอบต่อสาธารณะ เพื่อเปิดพื้นที่ในการอภิปรายเรื่อง คุณธรรม ความโปร่งใส และพฤติกรรมที่เหมาะสมของบุคคลสาธารณะหรือหน่วยงานต่าง ๆ การมีเสรีภาพในการตรวจสอบจะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจ และลดโอกาสของการคอร์รัปชัน ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมโดยรวม (Transparency International, 2022) หากสื่อมวลชนสามารถรักษา จรรยาบรรณวิชาชีพ และให้ความสำคัญกับผลกระทบทางจริยธรรมของเนื้อหา ก็จะสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพในการสร้างสังคมที่มีจริยธรรม คุณธรรมอย่างยั่งยืน

มาตรการทางสังคม ต่อต้านผู้กระทำการคอร์รัปชันไม่ให้มีสิทธิในสังคม ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอมาตรการ

การสร้างสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรมต้องอาศัย มาตรการทางสังคมควบคู่กับกฎหมาย โดยเฉพาะการรวมพลังของประชาชนในการต่อต้านผู้กระทำการทุจริต เช่น การไม่ยอมรับ ไม่สนับสนุน หรือไม่ให้ผู้กระทำผิดมีบทบาทในสังคม ไม่ให้ได้รับสิทธิพิเศษทางสังคมหรือโอกาสทางอำนาจ (Transparency International, 2021) มาตรการทางสังคมเหล่านี้สามารถแสดงออกในรูปแบบของ “การลงโทษทางสังคม” (social sanctions) ที่ไม่ต้องพึ่งกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นทางการ แต่สามารถส่งผลกระทบเชิงจิตวิทยาและสถานภาพทางสังคมต่อผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการออกแบบมาตรการป้องกันการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ การแสดงความคิดเห็น หรือการเสนอแนะนโยบาย จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความโปร่งใส และส่งเสริมวัฒนธรรมด้านคอร์รัปชันอย่างยั่งยืน (UNODC, 2020) ทั้งยังสร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบต่อส่วนรวม

องค์กรเฝ้าระวัง การตรวจสอบจากสาธารณะ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

องค์กรเฝ้าระวังทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตาม เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบภาครัฐถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลที่ดี (UNDP, 2016; World Bank, 2017)

การเปิดให้ประชาชนมีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และเสนอแนะต่อกระบวนการทำงานขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ไม่เพียงเพิ่มพลังการตรวจสอบ แต่ยังช่วย ปลุกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม (Fox, 2015) การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายจะนำไปสู่ การสร้างระบบที่โปร่งใสและมีคุณธรรม ส่งผลให้องค์กรต่างๆ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง มีจริยธรรม และตอบสนองต่อผลประโยชน์ของสาธารณะมากยิ่งขึ้น เมื่อมีการตรวจสอบอย่างเปิดเผยและมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ย่อมช่วยลดโอกาสของการทุจริตคอร์รัปชัน และทำให้สังคมโดยรวมมีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือมากขึ้น (OECD, 2020)

สรุป

การสร้างจริยธรรมและคุณธรรมในการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในสังคมไทย จำเป็นต้องอาศัยแนวทางแบบองค์รวม (holistic approach) ที่บูรณาการทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว สถานศึกษา หลักศาสนา องค์กร และสังคมโดยรวม ต้องเริ่มจากการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและเศรษฐกิจซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมควบคู่กับการปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเยาว์ โดยครอบคลุม โรงเรียน และหลักศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเป็น “แบบอย่าง” และ “ตัวแบบ” (Makawanpur Multiple Campus, 2022)

การยกระดับวิชาชีพครู การปรับฐานเงินเดือนและสวัสดิการของครูให้มีมาตรฐานสากล รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมโดยการบูรณาการพระอภิธรรมในระบบการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษา เป็นแนวทางสำคัญที่จะเพิ่ม

ประสิทธิภาพการพัฒนาจิตใจเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันทางความคิด และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีสติในสังคม (Nasawaeng, 2022)

ผู้นำในทุกระดับควรเป็นแบบอย่างที่ดี สังคมต้องเปลี่ยนค่านิยมจากการยกย่องอำนาจและความร่ำรวย ไปสู่การเคารพคนดีมีคุณธรรม องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมต้องมีระบบคัดเลือกบุคลากรที่โปร่งใส ไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ ใช้เกณฑ์ด้านคุณธรรมควบคู่กับความสามารถ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ความมีวินัย และความซื่อสัตย์ ผ่านการอบรม การกำหนดจริยธรรม และมีบทลงโทษที่ชัดเจน รวมถึงต้องมีกลไกการตรวจสอบ ประเมินผล และติดตามอย่างต่อเนื่อง มาตรการทางสังคม เช่น การสนับสนุนสื่อมวลชนให้มีเสรีภาพในการตรวจสอบ การส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการร่วมเฝ้าระวังและกำกับติดตาม รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันการสร้างสังคมคุณธรรม เมื่อองค์กรประกอบทั้งหมดเหล่านี้ได้รับการผลักดันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะนำไปสู่การหล่อหลอมจริยธรรมและคุณธรรมในสังคมไทยได้อย่างเป็นระบบ สร้างรากฐานที่มั่นคงให้สังคมไทยเป็น “สังคมแห่งจริยธรรมคุณธรรมอย่างยั่งยืน”

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายและมาตรการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนทั่วประเทศอย่างเร่งด่วน โดยให้ความครอบคลุม เพียงพอ และเป็นไปตามมาตรฐานที่เหมาะสมในทุกมิติ
2. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมในสถาบันครอบครัว โดย

สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสมในทุกมิติ เช่น การเตรียมความพร้อมในการเป็นพ่อแม่ สำหรับคู่สมรสใหม่ การส่งเสริมการเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ และการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ฯลฯ

3. รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการสร้างเสริมจริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยกระบวนการทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย

4. กระทรวงศึกษาธิการต้องปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน โดยบรรจุการศึกษาพระอภิธรรมปิฎกชั้นพื้นฐานในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงเตรียมอุดมศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์เรียนรู้พระอภิธรรมอย่างเป็นระบบ

5. รัฐบาลต้องส่งเสริมและสนับสนุนการสร้าง “บุคคลต้นแบบ” ที่ยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อในหลากหลายสาขาอาชีพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งเผยแพร่เรื่องราวของบุคคลเหล่านี้ผ่านสื่อสารธารณะอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และการปลูกฝังค่านิยมที่ดีในสังคมไทย

6. รัฐบาลควรส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนในการเผยแพร่จริยธรรม ความซื่อสัตย์ และค่านิยมที่ดีให้แก่สังคมทุกระดับ รวมถึงปลูกฝังจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน พร้อมประชาสัมพันธ์ผลเสียของการคอร์รัปชันที่ส่งผลต่อตนเองและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง

7. หน่วยงานภาครัฐต้องกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานที่ครอบคลุมถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมอย่างชัดเจน พร้อมทั้งวางมาตรการควบคุม กำกับดูแล และบทลงโทษที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

8. รัฐบาลต้องจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อกำกับและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเหมาะสมและจริงจัง โดยไม่ซ้ำซ้อนหรือก้าวก่ายกัน

ระหว่างองค์กร เพื่อป้องกันความล่าช้าและเพิ่มความโปร่งใสในการทำงาน

9. หน่วยงานหน่วยงานภาครัฐต้องทบทวนปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความทันสมัย คล่องตัว ลดขั้นตอนการทำงานและกระบวนการให้บริการ โปร่งใส มีระบบการตรวจสอบที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ พร้อมกับส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอย่างจริงจัง จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมให้กับบุคลากรของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

References

- Asawachaichan, S. (2019). *Cultivating morality in Thai society*. A Publisher.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- Buddhadasa Bhikkhu. (2527). *Guidelines for studying the Abhidhamma for mental development*. Dhamma Council.
- Christians, C. G., Glasser, T. L., McQuail, D., Nordenstreng, K., & White, R. A. (2015). *Normative theories of the media: Journalism in democratic societies*. University of Illinois Press.
- Chalethorn, B. (2568). Feasibility of developing a welfare state in Thai society. *Western University Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(2), 155–166.
- Department of Mental Health. (2562). *Report on the mental health situation among adolescents in Thailand*. Ministry of Public Health.
- Department of Children and Youth Affairs. (2561). *Guidelines for promoting and developing children and youth in families*. Ministry of Social Development and Human Security.
- Fox, J. A. (2015). *Social accountability: What does the evidence really say?* *World Development*, 72, 346–361.
- Hanushek, E. A. (2011). *The economic value of higher teacher quality*. *Economics of Education Review*, 30(3), 466–479.
- Kaptein, M. (2015). *The effectiveness of ethics programs: The role of scope, composition, and sequence*. *Journal of Business Ethics*, 132(2), 415–431.
- Klitgaard, R. (1988). *Controlling Corruption*. University of California Press.

- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How our schools can teach respect and responsibility*. Bantam Books.
- Likhitphornsawan, T. (2560). Religion and moral development in Thai society. *Journal of Buddhist Studies*, 4(1), 45–56.
- Makawanpur Multiple Campus. (2022). *Exploring the Prominent Role of Social Institutions in Society*. *International Research Journal of MMC*. <https://doi.org/10.3126/irjmmc.v4i2.56015>.
- McKinsey & Company. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. <https://mckinsey.com>. on 12.11.67
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). SAGE Publications.
- Nasawaeng, B. (2022). Integrating Buddhist teachings into social studies: A transformative approach to education in Thailand. *Insights into Modern Education*, 5(2), 45–58.
- National Office of Buddhism. (2562). *The role of religion in promoting morality and ethics*. National Office of Buddhism.
- OECD. (2015). *Citizen participation and open government*. OECD Publishing <https://www.oecd.org>. on 10.02.68.
- Office of the Basic Education Commission. (2562). *Report on the moral and ethical status of students*. Ministry of Education.
- Office of the Civil Service Commission. (2021). *Manual for promoting morality and ethics in the civil service*. Office of the Civil Service Commission.
- Office of the Civil Service Commission. (2563). *Guidelines for recruiting and selecting personnel with quality and morality*. Office of the Civil Service Commission.
- Office of National Anti-Corruption Commission. (2566). *Report on the corruption situation in Thailand*.
- Office of the Education Council. (2018). *Education and the development of morality and ethics among youth*. Bangkok, Thailand: Ministry of Education.
- Phra Dhammapitaka. (2543). *Buddhadhamma (revised and expanded edition)*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Pornsima, D. (2554). *Teacher quality development: A key factor toward educational quality*. Northeastern Teacher Development Institute.
- Rockoff, J. E. (2004). The impact of individual teachers on student achievement: Evidence from panel data. *American Economic Review*, 94(2), 247–252.

- Samakoses, W. (2010). *Teacher quality and educational quality*. Chulalongkorn University Press.
- Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior*. Macmillan.
- Thammabutsadee, S. (2567). *Economic blueprint and current Thai welfare state policy*. Pridi.or.th.
- Thai Institute of Directors. (2018). *Moral and ethical leadership in Thai schools*. IOD Press.
- Transparency International. (2021). *Building accountability: A toolkit for citizen engagement*. <https://www.transparency.org>. on 12.11.67.
- Transparency International. (2022). *Global corruption report: Strengthening integrity systems*. <https://www.transparency.org>. on 12.11.67.
- Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law* (2nd ed.). Princeton University Press.
- UNDP. (2016). *Fostering social accountability: From principle to practice*. <https://www.undp.org>. on 10.02.68.
- UNODC. (2020). *Citizen engagement in anti-corruption: A practical guide*. <https://www.unodc.org>. on 10.02.68.
- UNODC (2020). *Strengthening the rule of law and integrity in the justice system*. <https://www.unodc.org>. on 10.02.68.
- UNODC. (2021). *Good practices in the selection and training of public officials*. <https://www.unodc.org>. on 12.02.68.
- UNESCO. (2021). *World trends in freedom of expression and media development*. <https://unesco.org>. on 10.02.68.
- UNICEF. (2019). *Parenting and early childhood development: Guidance for nurturing care*. <https://www.unicef.org>. on 10.02.68.
- Vegas, E., & Ganimian, A. J. (2013). *What are the teacher policies of top-performing and rapidly improving education systems?*. SABER Working Paper Series; No. 9. World Bank.
- World Bank. (2017). *World development report 2017: Governance and the law*. <https://www.worldbank.org>. on 15.02.68.